

i den andra. Enligt meddelande av riksdagsman Larssons sonson, bo-satt i Sundals-Ryr, skulle de repstavsliknande inläggningarna överst och underst på sidostyckena föreställa brödkakor upphängda i »e brösnor».

Samme meddelare berättade även, att Fuhnberg ofta sökte förebilder till sina figurer bland husbönder och grannar. Ibland kunde han härvid uppnå ganska stor porträttlikhet, vilket framgår av ett skåp med årstidsbilder, som befinner sig i meddelarens ägo. Detta skåp kommer att tillsammans med Fuhnbergs övriga arbeten närmare beskrivas i en särskild uppsats.

Nils Ivan Svensson.

En bänkdyna i röllakan.

Såsom årets intressantaste textilförvärv på allmogeavdelningen måste räknas en del av en bänkdrätt eller överstycke till en bänkdyna i röllakan med en hittills okänd mönsterkombination. Vävnaden som har kommit från Ulleruds s:n i Värmland ansluter sig såväl i fråga om allmänt mönsterschema som bredd och varptäthet väl till norra Västergötlands röllakansdynor av äldre slag och även Bohusläns. Emellertid står mönstrets utformning i viss mån närmare de bildvävnader, från vilka liknande röllakansmönster härstamma, än som är vanligt. Därtill kommer materialets kvalité och färgställningen, vilket allt gör att man måste gissa på en högre ålder sannolikt 1600-talet eller tidigare.

En påfågel är synnerligen vackert inkomponerad i ett mångsidigt fält. Den har på huvudet en tofs av två strån, randigt markerad vinge och en ståtlig stjärtfjäderprydnad med ej mindre än sex ögon. Fötterna stå i enlighet med utrymmets fordringar på olika plan. Fältet inramas av en palmettranka med så långt tekniken medger ganska mjuka former. Det hela motsvarar således de kompositioner i skilda tekniker, om vilka Andreas Lindblom och Agnes Branting i sitt verk om medeltida textilier framhållit, att de kunna härledas ur ringformigt mönstrade byzantinska siden- eller yllevävnader. Huruvida förenklingen och omsmältningen till röllakan skett hos oss och direkt efter utländska förebilder eller på annat håll i Europa är svårt att yttra sig om, då det utländska materialet av liknande bildvävnader är för litet utforskat.

Påfåglar av denna typ förekomma ej sällan som mönster i svensk folklig textilkonst. Inom kraftig ram ha vi dem i röllakan från Skytts och Vemmenhögs hd i Skåne, i dukagång från sydöstra Skåne, i dubbelvävnad från Överenhörna i Södermanland ooh från Bohuslän. Inkomponerad i ett träd ha vi den i röllakan från sydöstra Skåne, upprepad bårdvis i dukagång från Bara hd och i dubbelvävnad från Bohuslän. Uppställningen på Värmlands-dynan är besläktad med Skånes och Blekinges hjortatäcken, och palmettbården förekommer tämligen oförvanskad i det tvistsömmade Mariebyantependiet från Jämtland och i dukagångsdrätter från Skåne, samt utan geometrisering i de medeltida brudpällar i mosaiksöm som i ovannämnda arbete avhandlats.

Kompositionen upprepas på fragmentet av Värmlandsdynan tre gånger och i svicklarna äro mera obestämda former som kanske skola föreställa

det i liknande mönster vanliga liljekorset eller en del därav. Kring det hela löper en rad av små kors, en i röllakan vanlig kantbård, och utomkring denna en slät rand i mörkbrunt, en ton som går igen i fåglarnas fötter. I övrigt äro färgerna följande: indigo, koschnilj, en mörkare röd färg som möjligen är en blandning av krapp och koschnilj, en gråbrun ton mellan bladverket vilken stundom plötsligt övergår till rent grönt samt en gul bottenfärg som skiftar i ljusare och mörkare ton. Färgerna äro starkt blekta.

Varp högertvinnat lingarn, 37 trådar på 10 cm.

Inslag vänstertvinnat ullgarn.

Mönsterrutor över 4 varptrådar. De vertikala färgskarvarna ha det för svenskt röllakan vanliga kännetecknet, dubbelslingning. — Stoppning har varit fjäder. L. 1.85 m., ofullständig, br. 0.605 m.

E. v. Walterstorff.

Ölgås från Ragunda.

På auktion hos konstnären A. Genberg, Storängen, inropade Nordiska museet bland annat en fågelformig träskål av det slag, som brukat kallas ölgås. Den var av herr Genberg inköpt i Böle by, Ragunda s:n, Jämtland. Den är skuren i björk ur ett stycke och målad. Bålfärgen är gråspräcklig, vingarna, huvudet med hals och nacke samt stjärten äro svarta. Den tofsliknande kammen och de två framfötterna — kärlet har fyra fötter — äro röda. Invändigt är färgen gråvit.

Kärl av i huvudsak denna form äro icke alldeles ovanliga. I knappast något landskap möter man dem så relativt ofta som i Jämtland. De äro en utpräglad öst- och nordeuropeisk kärlform. I Sverige kan man träffa på enstaka ölgäss eller motsvarigheter därtill ända ner i Uppland och Västergötland men i Danmark finnas också exemplar. I Norge äro de icke ovanliga. Det är två detaljer hos den här ifrågavarande ölgåsen, som förtjäna att observeras. Stjärten har en urtagning på översidan i form av en ränna, vilken egendomligt nog är helt avspärrad genom den egentliga kärlväggen, som ej är genombruten. Detta måste vara en urspåringsform. Det finns andra dylika fågelkärl, bl. a. i Jämtland, där rännan är hel och brukbar. Kärlet kan då användas som tappskål med stjärten som rännformig snås eller pip. Erinras bör att många fågelkärl till sin grundform äro ös- eller tappkärl, vadan denna stjärthform har nyttokaraktär. Längs hela nacksidan av halsen löper en manformig kam i form av en serie triangulära flikar, tydligen en dekorativ utveckling av fågelkammen med anslutning till nackformen på drakar och däggdjur. Nordiska museet äger en ölgås från Rödön i Jämtland med samma halsprydnad och en del övergångsformer finnas också, visande hur huvudkammen växer ned utöver halsryggen. I utbildat skick synes den annars icke förekomma hos oss och jag har ej heller funnit den i Norge.

Sigurd Erixon.